

9. 7. 2026

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Byznys a paragrafy, díl 37.: Povinná forma jednání ve smlouvách

Vítáme vás u dalšího dílu naší série Byznys a paragrafy, kterou pro vás připravuje advokátní kancelář LAWYA. Naším cílem je přinášet podnikatelům srozumitelné a praktické informace z oblasti práva, daní a účetnictví. Tentokrát se zaměříme na povinnou formu jednání ve smlouvách. Forma jednání určená ve smlouvě není jen formalita. V praxi může rozhodnout například o tom, zda bude změna smlouvy vůbec platná nebo zda byl některý ze smluvních nároků proveden platně.

Proč na formě jednání záleží

V obchodní praxi se často sjednává, že smlouvu lze měnit pouze písemnými dodatky podepsanými oběma stranami, což stranám zajišťuje větší jistotu a v případě sporu také lepší důkazní pozici. Přesto se následně mnoho věcí řeší e-mailem, telefonicky, jednoduchou objednávkou nebo faktickým plněním. Právě tehdy vzniká otázka, jestli může mít taková změna smlouvy právní účinky.

Občanský zákoník vychází z principu neformálnosti právního jednání. Jinými slovy, písemná forma není pravidlem pro každou smlouvu nebo jiné ujednání, ale výjimkou, která musí vyplývat buď ze zákona, nebo z vůle samotných stran. To znamená, že smlouva může být ve většině případů uzavřena ústně, e-mailem nebo i faktickým chováním stran.

Když písemnou formu vyžaduje zákon

Pokud určitou formu vyžaduje zákon, nemohou ji smluvní strany jednoduše obejít tím, že se následně dohodnou neformálně. Zákonná forma tak představuje silnější omezení než forma sjednaná pouze smluvně. Zákon vyžaduje písemnou formu například když se zřizuje nebo převádí věcné právo k nemovitosti.

Když si písemnou formu sjednají samy smluvní strany

Jak jsme uvedli výše, povinnou písemnou formu právního jednání si mohou sjednat i samotné smluvní strany. Typicky půjde o situaci, kdy si strany v průběhu jednání výslovně určí, že smlouva má být uzavřena písemně a že tedy bez dodržení nechtějí být strany právně vázány. Tomu odpovídá i § 1758 občanského zákoníku, podle něhož platí, že dohodnou-li se strany, že pro uzavření smlouvy použijí určitou formu, má se za to, že nechtějí být vázány, nebude-li tato forma dodržena. Stejný závěr platí i tehdy, projeví-li vůli uzavřít smlouvu písemně pouze jedna ze stran.

Změna smlouvy

Samostatnou otázkou je, v jaké formě lze již uzavřenou smlouvu později změnit. Právě zde se ukazuje praktický význam rozlišení mezi zákonnou a smluvně sjednanou formou. Pokud je forma vyžadována přímo zákonem, pak lze obsah právního jednání změnit jen v téže nebo v přísnější formě. Pokud však byla forma sjednána pouze stranami, lze obsah právního jednání změnit i v jiné formě, pokud to ujednání stran nevyklučuje. Jinými slovy, skutečnost, že smlouva byla původně uzavřena písemně,

ještě sama o sobě neznámá, že každá její pozdější změna musí být nutně také písemná. Praktický význam má toto pravidlo zejména u smluvních doložek typu: „Tato smlouva může být měněna pouze písemnými dodatky podepsanými oběma smluvními stranami“. Zatímco samotné sjednání písemné formy nemusí bez dalšího bránit tomu, aby strany smlouvu později změny i jinak, formulace „pouze písemnými dodatky“ zpravidla vyjadřuje vůli stran takovou možnost vyloučit. Strany tím dávají najevo, že nechtějí, aby ke změně smlouvy mohlo dojít například ústní dohodou, běžnou e-mailovou komunikací nebo faktickým chováním.

Lze smluvně sjednanou formu později prolomit?

Nejvyšší soud v rozsudku pod sp. zn. 26 Cdo 3501/2019 konstatuje, že smluvně sjednaná forma nemusí být za všech okolností nepřekročitelnou překážkou. Strany se totiž do budoucna nemohou omezit v tom smyslu, že by si úplně znemožnily dohodnout se později jinak. Jejich aktuálně projevená vůle tak může mít přednost před vůlí projevenou dříve, a to i ve vztahu k požadavku formy.

Z toho však nelze uzavřít, že jakékoliv neformální jednání automaticky prolomí smluvní výhradu písemné formy. Nejvyšší soud v rozsudku pod sp. zn. 23 Cdo 2565/2024 zdůraznil, že samotné neformální jednání pro opuštění sjednané formy nepostačuje. Právně je třeba rozlišovat mezi samotnou změnou smlouvy učiněnou v jiné formě a dohodou stran o tom, že původně sjednanou formu již nebudou uplatňovat. Pro podnikatele je však podstatný zejména praktický dopad tohoto závěru. Pokud strany dlouhodobě fungují v rozporu s tím, co si ve smlouvě sjednaly (tedy jednají např. ústně i přesto, že dle smlouvy je nezbytné jednat písemně), a jedna z nich u druhé svým chováním vyvolá důvěru, že neformální postup akceptuje, může být její pozdější dovolávání se nedostatku písemné formy problematické. Soud totiž může zkoumat, zda taková námitka není v rozporu s principem poctivosti nebo zákazem zneužití práva.

Co hrozí při nedodržení formy?

Nedodržení formy tedy neznámá automaticky, že právní jednání nebude mít žádné účinky. Platí sice, že není-li právní jednání učiněno ve formě ujednané stranami nebo stanovené zákonem, je neplatné, zákon však současně připouští, aby strany tuto vadu dodatečně zhojily. Významné může být také to, zda strany již podle takového jednání plnily. Pokud totiž nebyla dodržena forma ujednaná stranami, lze neplatnost namítnout jen tehdy, nebylo-li již plněno. V praxi tak může být problematické, aby se jedna ze stran dovolávala nedostatku smluvně sjednané formy až ve chvíli, kdy podle dohody sama plnila nebo plnění druhé strany přijala. Smyslem této úpravy je zamezit tomu, aby se požadavek formy stal nástrojem čistě účelové obrany.

Praktické doporučení pro podnikatele

Občanský zákoník vychází ze svobody formy právního jednání, současně však respektuje zákonné požadavky i smluvní volnost stran. Pokud si strany sjednají písemnou formu, vůbec nejde o pouhou formalitu. Zároveň však judikatura ukazuje, že ani smluvně sjednaná písemná forma nemusí být absolutní překážkou, pokud ji strany svým následným jednáním fakticky opustí nebo pokud by dovolávání se jejího nedodržení odporovalo principu poctivosti.

Doporučení pro podnikatele na závěr tedy zní, že pokud má být určitá změna smlouvy skutečně provedena pouze písemně, měly by tomu odpovídat nejen smluvní formulace, ale i následná praxe stran. Obecně přitom platí, že významné skutečnosti je vhodné zachycovat písemně, a to i tam, kde to zákon nebo smlouva výslovně nevyžaduje. Písemné zachycení komunikace totiž výrazně usnadňuje pozdější prokazování toho, na čem se strany skutečně dohodly. Je skutečně potřebné chovat se konzistentně – pokud strany dlouhodobě akceptují neformální změny, může být pozdější dovolávání

se písemné formy velmi problematické.

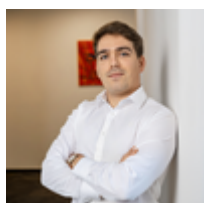
Sledujte další díly seriálu Byznys a paragrafy, a pokud chcete mít přehled o aktuálních právních změnách a praktických doporučeních, přihlaste se k odběru našeho měsíčního newsletteru, který vám přináší nejnovější právní novinky a užitečné tipy.

Přihlásit se k odběru newsletteru můžete >>> [zde](#).

Děkujeme, že jste s námi, a těšíme se na společnou cestu světem práva a podnikání.

Mgr. Jakub Hanák,
advokát

Mgr. Jaroslav Jonáš,
advokátní koncipient

LAWYA

[LAWYA, advokátní kancelář s.r.o.](#)

Sídlo:

Tučapy 240

683 01, Tučapy

Kontaktní adresa:

Králova 298/4

616 00, Brno

tel.: +420 543 216 310

e-mail: info@lawya.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [AML - od zákona č. 253/2008 Sb. k AMLR: co konkrétně musí česká povinná osoba změnit do roku 2027](#)
- [Podmíněné propuštění ve světle zásady ústnosti a přímosti](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 37.: Povinná forma jednání ve smlouvách](#)
- [Poučení z krizového vývoje v kauze bitcoiny](#)
- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)